Jaarverslag 2021

Voorwoord
Voor u ligt het Jaarverslag 2021 van Stichting de Theatertroep. We blikken terug op het tweede jaar Covid, waarin het soms lastig was onze voorstellingen verkocht te krijgen en de zalen maar ⅓ publiek mochten verwelkomen. Tegelijkertijd hebben we de tournee van Stuk voor Stuk precies afgerond voordat de lockdown eind november startte, speelden we op verschillende plekken de kindervoorstelling Hokus Pokus en organiseerden we onze eerste grote zaal productie, in samenwerking met De Spelersfederatie en Pieter Kramer.

In dit document valt ten eerste een overzicht te lezen van de huisvesting, het bestuur en de externe contacten van Stichting de Theatertroep. Na deze informatie volgt een beschrijving en duiding van de belangrijkste ontwikkelingen die we in 2021 hebben doorgemaakt en een samenvatting van de activiteiten. Het laatste onderdeel van het jaarverslag bestaat uit een overzicht van de opvoeringen, de bijbehorende publiekscijfers en recensies. Als laatste is de jaarrekening toegevoegd.

Huisvesting
In 2020 was de Theatertroep huisgezelschap van Frascati Theater te Amsterdam en ze ging daar met haar voorstellingen in première. De groep repeteerde voornamelijk in Theatercafé de

Richel. Dit café is in 2014 opgericht door drie van ons en staat overdag ter beschikking van het gezelschap. Het café is gevestigd op Nes 71 te Amsterdam (de voormalige Engelenbak). De Theatertroep is huurder van het atelier dat gevestigd is in de CAWA woning van Timo Huijzendveld en kan daar repeteren en bouwen aan haar decors. De volledige decoropslag bevindt zich in een loods in Woudenberg.

Bestuur en leden van het collectief
Vanaf 2013 is De Theatertroep een stichting. De samenstelling van het bestuur is flink veranderd. Wij presenteren: Chris Keulemans (voorzitter), Marta Pisco (secretaris), Emma Fuchs (penningmeester) en Karin Kuipers (algemeen lid, ondersteuning penningmeester).

Ook de samenstelling van de Theatertroep is in 2021 veranderd. Na jarenlange samenwerking heeft Roos Visser moeten concluderen dat zij een langdurige pauze nodig had van haar werk. Helaas liep zij in het najaar tegen een burn-out aan, wat zowel zij als wij te laat in de gaten kregen. In eerste instantie trachten we de werkdruk voor Roos te verminderen, maar door aanhoudende klachten besloot zij toch helemaal te stoppen en een hele andere koers te varen. Momenteel studeert ze scheikunde. Mogelijkerwijs treffen we elkaar in de toekomst voor incidentele samenwerkingen.
Inmiddels wordt de Theatertroep gevormd door: Rosa Asbreuk, Patrick Duijtshoff, Kyrian Esser, Elisabeth ten Have,Timo Huijzendveld en Nicoline Raatgever. In *Stuk voor Stuk* speelde Roos Bottinga mee, die zo haar vierdejaars stage als actrice bij ons vervulde, Lolita Storm liep ook stage, op het gebied van marketing. In de loop van 2021 is Merijn van Beusekom bij de Theatertroep aangesteld om het educatieve programma structureel vorm te geven en uit te voeren.

Externe contacten
De voornaamste samenwerkingspartners in 2021 waren Frascati Theater, Café de Richel, Uitgeverij Querido, De Spelersfederatie, Mister Kitchen, Theaterzaken Via Rudolphi en Platform Aanvang!. Daarnaast was er contact met verscheidene andere organisaties en personen. Hieronder een overzicht:

Theaters en podia
Amsterdam en N-H:
Frascati Theater - Amsterdam
De Balie - Amsterdam
Theater de Verbeelding - Purmerend
Toneelschuur - Haarlem
De Meerse - Hoofddorp
Schouwburg het Park - Hoorn
Z-H
Rotterdamse Schouwburg - Rotterdam
Theater Rotterdam - Rotterdam
Ins Blau - Leiden
Theater aan het Spui - Den Haag

Dakota - den Haag
Schouwburg Kunstmin - Dordrecht
Mimik - Deventer
Theater Walhalla - Rotterdam
Utrecht
Theater Kikker - Utrecht
De Lieve Vrouw - Amersfoort
Podium Hoge Woerd - Utrecht
Groningen
Oosterpoort - Groningen
Friesland
Theater de Lawei - Drachten
De Harmonie - Leeuwarden
Noord Brabant
Verkadefabriek - den Bosch

België
Monty Kultuurfaktorij - Antwerpen

Gezelschappen
‘t Barre Land
Maatschappij Discordia
De Spelersfederatie

Overig
Theaterzaken Via Rudolphi
Theatercafé de Richel
Platform Aanvang!
Uitgeverij Querido
Mister Kitchen
Boekhandel van der Velde
Laar & Berg (middelbare school)
Hageveld (middelbare school)
Stedelijk Gymnasium Haarlem (middelbare school)
Montessori Lyceum Amsterdam (middelbare school)

Personen
Christiaan den Dulk
Ianthe Mosselman
Constant Meijers
Floortje Bakkeren
Cas van Eldonk
Bartel Jespers
Nan van Houten

Jan Zoet
Nicole van Vessum
Josje Kraamer
Iduna Paalman
Thom Hofland
Marijke Schermer
Gustaaf Peek
Arie Storm
Jamal Ouariachi
Pieter Kramer
Don Duyns
Wart Kamps
Eva Zanen
Matthijs Bockting
Erasmus Mackenna
Jonatha Taal
Sam Ghilane
Amira Duynhouwer
Céline Buren
Igor Sorko
Daan Faber
Ralph Kooijman

Activiteiten

Stuk voor Stuk

Samen met Josje Kraamer van uitgeverij Querido werden voor deze voorstelling zeven romanschrijvers uitgedaagd een eenakter voor ons gezelschap te schrijven. Slechts enkele van hen schreven eerder toneelteksten. Onder bezielende leiding van Kraamer en Don Duyns ontstond er een samenstelling van zeer uitéénlopende stukken, zowel op het gebied van stijl, als ook inhoud, sfeer en bezetting.

Aan ons de eer om van dit materiaal een avondvullend programma te maken, dat de stukken individueel deed uitblinken en tegelijkertijd aanvoelde als één geheel.
Dit project beviel ons enorm. In verschillende stadia lazen we de teksten en gaven er feedback op. De ene schrijver schreef meteen met de spelers in het hoofd, de ander ging juist minder bedachtzaam te werk. Toen de teksten af waren hadden wij maar een paar weken om een decor te timmeren, de rollen te verdelen, te leren en de juiste toon te vinden. De voorstelling werd als een speelzolder met verkleedkisten en we als spelers daagden we elkaar uit allerlei soorten types uit de kast te trekken en daarmee onze veelzijdigheid op de proef te stellen.
Met meerdere schrijvers hebben we na afloop nieuwe plannen gemaakt. En een *Stuk voor Stuk 2* komt er wellicht!

Karin Veraart, Volkskrant 27 september 2021
"Op de première zagen we de complete reeks aan ons voorbijtrekken, in snel tempo en met die sterke timing en humor die De Theatertroep eigen is. Iedere eenakter heeft zijn eigen kist met attributen: openmaken/uitklappen en gáán."

Samenwerkingspartners: Uitgeverij Querido, Josje Kraamer, Don Duyns, Arie Storm, Iduna Paalman, Marijke Schermer, Tom Hofland, Gustaaf Peek, Jamal Ouariachi en Lola Storm.

Landelijke tour: 21 september 2021 tot 27 november 2021. (première op 24 september in Frascati Theater).

Hokus Pokus

Na het jarenlange succes van de kindervoorstelling Door de Bomen, vroeg programmeur van de Krakeling Kees Blijleven ons opnieuw iets te maken. Dit werd Hokus Pokus. Op Theaterfestival de Parade speelden Patrick Duijtshoff en Christiaan den Dulk de korte voorstelling Magic Tricks, waarin twee verlepte en chagrijnige tovenaars slechte trucs doen en zowel hun assistente als het publiek grof behandelen. Deze voorstelling viel toen al erg in smaak bij kinderen, als ook bij hun aangeschoten ouders. Het idee van Magic Tricks hebben we uitgebreid tot een volledige voorstelling over een oud circus. Roos Visser maakte de meest sprekende dierenkostuums en zo passeerden verschillende dieren en circusfiguren de revuel. De verkorte versie De Bonte Stoet werd een parade van de dieren en circusfiguren, die we in eerste instantie op een schoolplein van een basisschool in Amsterdam Noord hebben gespeeld. Dit was in het voorjaar, toen de theaters gesloten waren. In die periode hebben we ook een filmpje gemaakt in het decor, met het driestemmige liedje wat Kyrian Esser schreef en zong met Rosa Asbreuk en Elisabeth ten Have. De werkelijke tournee van Hokus Pokus werd keer op keer uitgesteld en zo konden we toch maken. Bij de Krakeling hebben we zowel de korte versie als de lange versie gespeeld. We vierden daar de feestelijke heropening van het theater, maakten buiten in het Westerpark parade om het publiek te verwelkomen. Dit project kende veel tegenslagen door Corona, maar we hebben onze veelzijdigheid bewezen en speelden uiteindelijk een voorstelling die jong en oud bekoorde.

Samenwerkingspartners: Christiaan den Dulk, Cas van Eldonk, De Krakeling, Lola Storm.

Landelijke tour: 28 mei tot 28 augustus 2021

Willem Mengelberg - tussen licht en donker
Al in 2020 werden wij benaderd door schrijver en dramaturg Carel Alphenaar, wie wij onder andere kennen vanuit de opleiding en het theater. Zijn ambitie was om een stuk over concertgebouw-dirigent Willem Mengelberg ten tonele te brengen en wilde daarvoor met de Theatertroep werken. Het zou een soort theatrale lezing worden, die middels een live-stream online via de Balie te zien was. Alphenaar regisseerde ons en wij werkten verder samen met acteurs Helmert Woudenberg, Sam Ghilane, Jacob de Groot en Krisjan Schellingerhout. Het stuk vertelt het verhaal over Mengelberg's liefde voor Gustav Mahler en zijn positie in de WOII. Om als ensemble gecast te worden is een compliment naar onze werkwijze en stijl. Op het resultaat was nog wel wat aan te merken. Aan de ene kant was de vorm best lastig, want hinkte op twee benen: het werd een lezing met script in de hand, maar was qua spel en mis-en-scène strak geregisseerd. Aan de andere kant is het goed gelukt, met de drie repetities die we hadden. In het vervolg zouden we wat betreft de vorm wat helderder keuzes willen maken. Het is te hopen dat er verdere samenwerking in het verschiet ligt.

Livestream: zondag 23 mei. Tot op heden online te zien.

Slachters en Psychiaters - Arnon Grunberg - De Balie
Met De Balie heeft de Theatertroep sinds jaar en dag een vruchtbare samenwerking. Tijdens discussies of literaire bijeenkomsten treden regelmatig troepleden op met een voordracht. Dit zorgt voor een verdiepende culturele uitoefening, brengt ons in aanraking met nieuw materiaal en in contact met mensen binnen een ander segment van het werkveld.
Tijdens deze avond rondom het nieuwe boek van Arnon Grunberg lazen Kyrian en Elisabeth fragmenten voor uit zijn nieuwste boek. Verstopt tussen het publiek en in het decor waren ze "embedded", zoals Grunberg was voor dit boek.

Andere activiteiten

Platform Aanvang!
Platform Aanvang! is een jonge organisatie, die het levenslicht zag in november 2019. Kyrian en Rosa zijn mede-oprichters en kernleden. Platform Aanvang! stelt zichzelf de missie om kennis over de podiumkunstensector te verzamelen en te verspreiden, om zo de emancipatie van de sector door de sector mogelijk te maken.
In het afgelopen jaar hebben we veel online gewerkt en gesprekken georganiseerd. Met werkenden in het veld, de NAPK, Kunsten '92, De Creatieve Coalitie, De Raad voor Cultuur. We proberen verbindingen te leggen en mensen met elkaar aan tafel te krijgen die normaal niet samen in gesprek gaan over de toekomst van het veld. Verder organiseerden we een online Solidariteitsavond met sprekers en discussie over wat solidariteit vandaag de dag nog betekent in de sector en hoe we elkaar kunnen versterken in tijden van schaarste. We hebben ons ook veel bemoeid met het goed terechtkomen van de Coronasteun, we hebben met politici aan tafel gezeten en geprobeerd de ongehoorde stemmen over het voetlicht te brengen. We zetten ons in voor de kwetsbare positie van zzp'ers en geven met veel betrokkenen de toekomst van het kunsten bestel vorm.
Rosa Asbreuk is in 2021 gevraagd om als bestuurslid toe te treden tot Kunsten 92. Zo kan ze haar stem laten horen en haar netwerk verder verbreden.

l'eau pour l'art
Met het doel geld te genereren voor de culturele sector en meer solidariteit binnen de kunsten te creëren, bedachten wij vorig jaar l'eau pour l'art - water voor de kunst; een bronwater, dat wordt verkocht in (kunstgerelateerde) horeca door heel Nederland.
Er zijn 2000 kunstinstellingen in Nederland. Van het Rijksmuseum in Amsterdam tot het Parktheater in Eindhoven. Op al deze plekken wordt veel gedronken bij voorstellingen, exposities, concerten en films. De winst van deze drank stroomt regelrecht weg naar de grote drankfabrikanten, maar waarom?. Wij doen het anders. Via het Prins Bernhard Cultuurfonds stroomt de winst van l'eau pour l'art terug naar de kunstenaar, wde bij het fonds weer subsidie kan aanvragen.
Onze partners in crime, MR. Kitchen (fooddesigners en bedenkers van de Rollende keukens) staan ons bij op het gebied van sales en marketing. Sligro levert.
We krijgen heel veel enthousiaste reacties, maar het blijkt best lastig om te groeien. Afgelopen jaar is de horeca weer lange tijd dicht geweest, waardoor verschillende locaties gestopt zijn met het bestellen van het water. Een andere uitdaging is de leverancier, want niet elke zaak werkt met Sligro. Als derde kink in de kabel hebben cafés vaak aantrekkelijke contracten, waardoor het niet gunstig is om een ander bronwater te schenken. Af en toe zijn ze wel bereid om ons product naast het vaste assortiment aan te bieden. We werken hard om ervoor te zorgen dat l'eau pour l'art door heel het land gedronken wordt. Want samen kunnen we de culturele sector weerbaarder maken.

Educatie
In de loop van 2021 is Merijn van Beusekom bij de Theatertroep aangesteld om het educatieve programma structureel vorm te geven en uit te voeren.
Er zijn twee pijlers die momenteel in ontwikkeling zijn. Enerzijds het programma dat altijd gekoppeld is aan een voorstellingsbezoek. Hierbij zullen inhoudelijke thema's en theatrale speelstijlen en -vormen aan bod komen in een workshop of lessenreeks. Na de voorstelling vindt er een nagesprek plaats.
Anderzijds zijn er de losse projecten. Deze worden veelal op maat gemaakt voor - en in samenspraak met - een school. Voor deze projecten richten we ons op de kenmerken van de Theatertroep. Denk bijvoorbeeld aan een lessenserie waarbij het doorbreken van de vierde wand en het kenmerkende demonstratieve spel centraal staat, zoals bijvoorbeeld in de lessenserie die gegeven werd aan het MLA in het voorjaar van 2021.
Vaudeville en slapstick, theater met een literaire, gelaagde inhoud en tegelijkertijd groteske vormgeving en kostumering, dat is waar de Theatertroep in opvalt. In een samenwerking met een school zoeken wij in de projecten op maat dan ook ruim baan voor deze elementen.
We ambiëren een benadering die de leerlingen ten eerste leert kijken naar theater en zelf spel-maak-, en kijkplezier te ervaren. Van hieruit ontstaat individuele betrokkenheid en leren jongeren een mening te vormen.
De theatertroep heeft door het jaar heen voorstellingen geschikt voor leerlingen uit het Voortgezet Onderwijs en speelt ook met enige regelmaat voorstellingen voor de jonge kijkers. In de toekomst hoopt het collectief ook duurzame contacten met scholen uit het Primair Onderwijs te ontwikkelen.

Educatie	05-10-2021	Laar&Berg	Laren	2	180	180
	02-11-2021	Hageveld	Heemstede	2	78	78
	03-11-2021	SGH	Haarlem	2	90	90

Randprogrammering
In theater Kikker vond Stuk voor Stuk plaats tijdens het literatuurfestival, Met hen organiseerden we een voorgesprek met Iduna Paalman en Tom Hofland, twee schrijvers van het stuk. Lola Storm, die ook de marketing van dit project deed, leidde het gesprek, over het schrijven van proza en theater en hoe de tekst onderdeel wordt van een toneelavond. In de Thomaskerk, waar we drie eenakters speelden, werd er op het podium nagepraat met het publiek, onder leiding van de predikant.

Speellijst

speellijst 2021						

Titel	datum	naam theater	plaats	aantal voorstelling	bezoekers	betaald
Hokus Pokus	05-06-2021	Krakeling	Amsterdam	4	196	192
	30-06-2021	Frascati	Amsterdam	2	47	47
	01-07-2021	Frascati	Amsterdam	2	43	43
	02-07-2021	Frascati	Amsterdam	2	42	42
	03-07-2021	Frascati	Amsterdam	2	41	41
	07-07-2021	Parade	den Haag	2	35	35
	08-07-2021	Parade	den Haag	1	35	35
	09-07-2021	Parade	den Haag	2	60	60
	10-07-2021	Parade	den Haag	2	127	127
	11-07-2021	Parade	den Haag	2	52	52
	13-07-2021	Parade	den Haag	1	15	15
	14-07-2021	Parade	den Haag	2	63	63
	15-07-2021	Parade	den Haag	2	112	112
	03-08-2021	Parade	Utrecht	1	54	54
	04-08-2021	Parade	Utrecht	2	201	201
	05-08-2021	Parade	Utrecht	3	325	325
	06-08-2021	Parade	Utrecht	3	427	427
	07-08-2021	Parade	Utrecht	2	241	241
	08-08-2021	Parade	Utrecht	1	113	113
	27-08-2021	Krakeling	Amsterdam	1	50	50
	28-08-2021	Krakeling	Amsterdam	4	400	200
	13-09-2021	Tolhuistuin/Parade/VUMC	Amsterdam	3	550	550
Educatie Hokus Pokus	28-05-2021	De Azalea school	Amsterdam	2	180	180
Mengelberg (online)	23-05-2021	De Balie	Amsterdam	1	415	415
Lezing Slachters en Psychiaters	25-06-2021	De Balie	Amsterdam	1	73	73
Stuk voor Stuk	30-06-2021	Frascati	Amsterdam	2	47	47

	01-07-2021	Frascati	Amsterdam	2	43	43
	02-07-2021	Frascati	Amsterdam	2	42	42
	03-07-2021	Frascati	Amsterdam	2	41	41
	14-07-2021	Parade	den Haag	2	63	63
	15-07-2021	Parade	den Haag	2	112	112
	21-09-2021	Frascati	Amsterdam	1	47	47
	22-09-2021	Frascati	Amsterdam	1	47	47
	23-09-2021	Frascati	Amsterdam	1	52	52
	24-09-2021	Frascati	Amsterdam	1	54	54
	25-09-2021	Frascati	Amsterdam	1	76	76
	30-09-2021	Kikker	Utrecht	1	64	59
	01-10-2021	Kikker	Utrecht	1	120	105
	02-10-2021	Lux	Nijmegen	1	74	74
	07-10-2021	Dakota	den Haag	1	62	62
	08-10-2021	Monty	Antwerpen	1	57	57
	9/10/2021	Monty	Antwerpen	1	39	39
	21-10-2021	Thomaskerk	Amsterdam	1	36	36
	27-10-2021	Ins Blau	Leiden	1	63	63
	28-10-2021	Hoge Woerd	Utrecht	1	61	51
	30-10-2021	Boekhandel van der Velde	Groningen	1	29	29
	05-11-2021	Walhalla	Rotterdam	1	84	82
	12-11-2021	Mimik	Deventer	1	51	51
	25-11-2021	Frascati	Amsterdam	1	95	95
	26-11-2021	Frascati	Amsterdam	1	97	97
	27-11-2021	Frascati	Amsterdam	1	91	91
Educatie Stuk voor Stuk	05-10-2021	Laar&Berg	Laren	2	180	180
	02-11-2021	Hageveld	Heemstede	2	78	78
	03-11-2021	Stedelijk Gymnasium Haarlem	Haarlem	2	90	90
Voor/nagesprek	1/10/2021	Theater Kikker	Utrecht	1	83	83
	21-10-2021	Thomaskerk	Amsterdam	1	36	36

Recensies & interviews

Het collectief is anno 2021 de standaard organisatievorm voor theatermakers die structureel samenwerken. Toneelschrijfster Janneke Jansen sprak voor de Theaterkrant een flink aantal theatercollectieven: La Isla Bonita, Het Pijpcollectief, hastagmonike, DIEHELEDING, de Theatertroep, URLAND, KASSETT en Club Lam.

Lat omhoog, drempel omlaag.

De Theatertroep bestaat nu dertien jaar. De meeste leden kennen elkaar van de Theaterschool in Amsterdam, waar ze als theaterdocent afstudeerden. Waar ze eerst met twaalf mensen waren, is er nu een groep van zeven spelers en makers over. Ik spreek Rosa Asbreuk, Patrick Duijtshoff, Elisabeth ten Have, Timo Huijzendveld en Nicoline Raatgever in theatercafé De Richel, dat ze sinds 2014 huren van Frascati. Daar geven ze – wanneer dat kan – muziekoptredens, voorstellingen, lezingen en feestjes.

Hoe gaan jullie te werk?

Elisabeth: We zijn met elkaar groot geworden, dus hebben zelf kunnen bedenken hoe we willen werken.

Rosa: Het maakplezier staat bij ons altijd voorop, we kijken eerst waar we zin in hebben. Daarna komt de dramaturgische fase: we praten vier weken over wat we gaan doen, bewerken teksten, bedenken acts en decor. Daarna hebben we ons publiek nodig om de eerste dingen op uit te proberen. Pas met publiek spelen we een voorstelling voor het eerst helemaal. Dan pas leggen we iets vast. Het valt niet te voorspellen waar je gas terug moet nemen of juist energie moet bijgeven.

Patrick: We werken daarbij niet democratisch, maar maken los van elkaar onderdelen van de voorstelling en bespreken dan alles met z’n allen.

Hoe zouden jullie jullie stijl omschrijven?

Onze artistieke signatuur is vaudeville: niet anekdotisch, maar associatief. Die stijl is ontstaan toen we een nacht in De Melkweg speelden en is verder uitgebouwd op De Parade. Als we repertoire maken, is er ook die vaudeville-drang om een lied of gedicht toe te voegen. We willen heel vrij naar de tekst kijken en kritisch onderzoeken wat wij willen van de tekst. Vaart, vrolijkheid en zwarte komedie kenmerken ons. In het beste geval is onze humor iets waar je niet

van bijkomt, maar waar je de volgende dag over nadenkt. We vallen van achteren aan: je lacht en opeens denk je ‘wat schrijnend’. Of je kunt er niet om lachen en de volgende dag zie je het ineens wel.

Elisabeth: Veel mensen uit het publiek blijven hangen na afloop. Die sfeer creëren we bewust: we willen de drempel omlaag en de lat omhoog. Er komen vaak mensen twee keer kijken bij onze tour, aan het begin en aan het eind, omdat ze willen zien hoe de voorstelling doorontwikkeld is. Als we kunnen, geven we dan vrijkaartjes.

Wat doen jullie in deze coronatijd?

Rosa: Onze trein rijdt gewoon door: wat we nu maken, maken we nu: we gaan niet alles dat we zouden spelen hernemen. We zouden willen oproepen een streep te zetten door al het werk dat nog ingehaald moet worden, anders hebben we straks echt een probleem. Dat is voor ons misschien makkelijker omdat we altijd beschikbaar en flexibel zijn. We zullen niet snel iets afzeggen, maar altijd zoeken naar nieuwe vormen binnen wat er nu wel kan. Als we niet kunnen spelen, maken we een podcast of livestream.

Doen jullie alles zelf?

Timo: We zijn overal verantwoordelijk voor. Dat levert andere resultaten op dan wanneer je dingen uitbesteedt. Wij hebben onderling aan een half woord genoeg.

Patrick: Zakelijk hebben we alles verdeeld over iedereen. Mensen zeggen vaak tegen ons: ‘jullie moeten echt een zakelijke leiding hebben’, maar dat is niet zo evident als het lijkt. Telkens als we iemand zoeken voor de zakelijke leiding –

Timo: – dan zeggen ze: ‘ik wil dit wel doen, maar jullie zijn het zelf al aan het doen’. Voor deadlines zou het wel fijn zijn als er een zakelijke leiding meekijkt.

Nicoline: Als we op tournee zijn, hebben we speelbeurten door het hele land. We hebben een heel trouw publiek, dat mensen meeneemt naar onze voorstellingen en we maken ze ook medeverantwoordelijk voor de voorstelling. Maar dan maken we soms dagen van 10.00 tot 01.00 en schieten de zakelijke taakjes er een beetje bij in. Dan komt er een stuwmeer aan facturen: daar zou een zakelijk leider fijn voor zijn.

Rosa: We hebben nu wel een educatiemedewerker en een stagiair voor de publiciteit en marketing, volledig volgens de *fair practice code* met vertrouwen en transparantie. Via Rudolphi is ons impressariaat. We hebben ook veel contact met ons goede bestuur en vertrouwen hen om het te zeggen als er iets mis gaat. Ze kunnen kritisch zijn, maar tot nu toe kunnen we al hun vragen heel goed beantwoorden.

Hoe verhouden jullie je tot eerdere generaties collectieven en theatermakers?

Timo: Van Discordia en ’t Barre land hebben we meegekregen dat het publiek zich welkom en gezien moet voelen. We hebben de collectieve werkattitude van ze geleerd en de liefde voor

repertoire en kennis van oude meesters. We werken ook regelmatig met de spelers van die collectieven, maar ze gaan niet mee de vloer op.

Rosa: Jan Joris Lamers van Discordia hielp ons in 2019 bij ons stuk *Opgediept (*met een tekst van Judith Herzberg red.) door de tip te geven: je moet niet afspreken wie welke tekst zegt. Dat vond ik een gouden ingeving, want daardoor blijf je denken. Zeker bij dat soort teksten is dat essentieel, zodat er niet een soort dramatiek insluipt. Je moet heel erg in het hier en nu de zinnen blijven maken en elkaar blijven aanvoelen.

Elisabeth: De diepe liefde voor taal verbindt ons met Judith Herzberg: zij schrijft praktisch poëtisch. We smullen van haar blik op de wereld en hoe zij haar zinnen en gedichten construeert en de kleinste details oppikt. We maken dynamiek met haar teksten in onze vaudeville-stukken. Het is een extreem contrast, maar dat trekt ons erg aan.

Patrick: Het belang van ensemblespelen leerden we ook van oudere collectieven: om niet pas om half negen het theater binnen te komen lopen en je collega's pas op de vloer te zien, maar ook samen te eten en dan alles even door te nemen: 'misschien kan dit nog anders'. We koken vaak lekker samen, dat helpt ook. In de kroeg zitten na afloop hoort ook echt bij het werkproces. Het is continu doorwerken met z'n allen.

Rosa: We zijn de hele dag met elkaar onderweg. Het zijn van een collectief is overstijgend: we staan allemaal op een bepaalde manier in het leven en voelen ons allemaal senang bij dat alles met elkaar verweven is. Het artistieke en zakelijke loopt door elkaar en we hebben een doorlopend gesprek. Er lopen ook allerlei gesprekken simultaan en door elkaar. Dat heeft te maken met dat je kookt, samen eet en de gezelligheid deelt.

Hoe zou de toekomst voor collectieven er idealiter uitzien?

Rosa: Het Werkteater kreeg een jaar geld om uit te zoeken wat voor vernieuwends ze wilden maken. Ik snap dat er nu zoveel gezelschappen zijn dat dat niet meer mogelijk is, maar ik vind dat we de andere kant op zijn gedreven in dat alle puntjes moeten worden afgevinkt in subsidie-aanvragen.

Timo: Ik word soms gek van al die regelingen. Ik denk dan: maak een hoop geld, kijk wat er aan aanbod is en hoe je het veld wil vormgeven. Ik mis het vertrouwen dat subsidiënten zeggen: 'het is aan jullie, we vertrouwen jullie, jullie gaan iets nieuws maken' en dat daar geld voor is. Nu we geen financiering hebben, voel ik ook vrijheid: we hoeven ons nergens aan te houden, we zijn niemand iets verplicht.

Elisabeth: Er is nu geen ruimte voor experiment, lijkt het. Soms heb je een langere route ergens naartoe nodig. Beleidsmakers moeten snappen hoe het werkt: om te groeien, heb je het soms nodig om op je bek te gaan.

Rosa: Ik denk vaak: 'ook als het niet bij ons zou passen, mogen we het maken.' We willen niet in een mal passen, maar dat kun je bijna niet uitleggen aan een fonds. Vaudeville wordt gezien als plat, entertainend vermaak. De afgelopen jaren hebben we erg geprobeerd om dat imago

tegen te gaan en te laten zien dat humor ook inhoudelijk kan zijn. We zien ook een groot verschil in hoe onze vaudeville-voorstellingen en repertoirestukken worden gerecenseerd, maar voor ons is dat hetzelfde.

Patrick: De sector is enorm in hokjes verdeeld. Als je niet binnen dat hokje valt, heb je pech. De theaterwereld is heel conservatief. ‘Jullie zijn een collectief’ kan al beperkend zijn. Het is overigens niet alleen de schuld van beleidmakers dat er weinig visie is: spelers zien zichzelf niet meer als autonoom kunstenaar. Iedereen hopt nu van het ene gezelschap naar het andere, maar bij collectieven zoals Het Werkteater had iedereen gedachten over hoe de kunstwereld zou moeten werken. Wat voor aardverschuiving zou het opleveren als je de kantoren veel kleiner zou maken en het geld veel meer bij de uitvoerenden terecht zou komen? Machtsverhoudingen en -problemen komen er ook uit voort dat spelers zo afhankelijk zijn van slechts een paar mensen. Dat hebben we als spelers ook zelf toegestaan.

Rosa: We gaan met de organisatie *Aanvang!,* die mede door mij en Kyrian is opgestart en waar iedereen van onze groep vaak bij is, elk kwartaal met de Raad van Cultuur in gesprek. Met het Fonds Podiumkunsten zijn we ook in gesprek: er komt een nieuwe directeur, dus ik ben heel benieuwd wat dat teweeg kan brengen. De komende jaren gaan we hopelijk met de hele sector werken aan ‘de collectieve droom’. We gaan een advies of voorstel voor het nieuwe kunstenplan publiceren. Er zijn zo veel makers en gezelschappen klaar met hoe het gaat, met de beoordelingen en de B-lijst die dan toch weer gered moet worden. Daar moet veel over gepraat worden. Het is belangrijk om als sector geëngageerd te blijven met wat die sector is en kan zijn.

Patrick: We moeten echt stoppen met denken dat de een het brood jat van de ander. Dat is gewoon niet waar. De angst dat mensen iets stelen van elkaar is zo gigantisch, maar we maken allemaal iets heel anders. De musicals van Joop van den Ende moeten er ook zijn. Als er geen groepen in het oosten zijn gehonoreerd, is dat ook voor ons verschrikkelijk: dan gaan daar minder mensen naar het theater, daar hebben wij ook last van. Een levend, rijk en gemêleerd theaterlandschap is ook voor ons van belang. Het publiek moet gevoed blijven worden. Loek Zonneveld was een van de weinigen met verstand van zowel Joop van den Ende als Toneelgroep Amsterdam en Discordia. Hij maakte geen onderscheid tussen hoge en lage kunst: het is met elkaar verbonden.

Rosa: Kennis is ook solidariteit: als ik weet wat er vóór mij was en wat ik daarvan mee wil nemen en door wil geven, voel ik me solidair. Daar kan ik ontroerd van raken. Nu moet alles nieuw en vernieuwend zijn, je moet in alles de eerste zijn want dan krijgt het aandacht. Wij willen juist kijken naar wat er al is en daar iets nieuws van maken. Zonneveld was het geweten van de kunstwereld: hij plaatste alles in perspectief en breder verband. Hij wilde alles zien en zag ook alles.

Hoe solidair zijn jullie zelf? Hoe loopt de samenwerking met andere collectieven?

Patrick: Als iemand vraagt of ze decor kunnen lenen, kan dat altijd. Je kunt daar huur voor vragen, maar bij ons kun je, als je dat nodig hebt, gratis decor lenen. We houden van uitwisseling: iedereen mag ook onze aanvragen lezen, dat is niet gebruikelijk.

Timo: Zeker jonge makers mogen veel gratis, bijvoorbeeld in De Richel vergaderen.

Nicoline: Dat hebben we van Discordia en ’t Barre Land meegekregen. Wij konden als jongelingen ook altijd hun decor en plek gebruiken. We hebben nog de sleutel van hun fantastische plek, daar kunnen we koken en repeteren. Ze zijn een *open source*.

Patrick: We werken veel met grote groepen spelers, maar hebben niet zoveel contact met jonge collectieven. Voor ons is het de dagelijkse praktijk dat we met Discordia, ’t Barre Land en losse gasten werken. Dat doen we al sinds we bestaan. Je vindt toch niet het wiel opnieuw uit: het is niet nieuw en revolutionair om je te verenigen. We vinden het normaal dat je alles openstelt en niet bang bent dat iemand iets van je overneemt: niet dat winstbejag en ieder voor zich.

Rosa: Op De Parade probeerden we artiesten die op die avond gespeeld hadden het laatste uur van de avond bij ons langs te laten komen. Dat was heel leuk. Het is goed om je werkpraktijk uit te wisselen: dat doen we tot in de kroeg met medemakers.

In het meinummer onderzoekt Theaterkrant Magazine wat op dit moment de waarde is van theatercollectieven. Als opmaat interviewt toneelschrijver Janneke Jansen (HET Collectief) de jongste generatie collectieven.

De Theatertroep speelt deze zomer – als het kan –in De Krakeling in het Westerpark hun ‘affer-dan-affe versie’ van *Hokus Pokus* met goochelacts die niet lukken, geschreven door Don Duyns. In het najaar spelen ze *Stuk voor Stuk*, waarvoor ze zeven prozaschrijvers vroegen een eenakter te schrijven.

Sophia?

Theaterkrant
25 september 2021
Kester Freriks

Uitbundige Vaudeville in zevenluik van Nederlandse schrijvers
Keuze van de criticus

De Theatertroep is het enige gezelschap dat de aloude traditie van de vaudeville in ere houdt. En dat doen de spelers met verve. Die andere liefde is de literatuur, en nu, verrassenderwijs, de Nederlandse literatuur want er heerst nog altijd het aloude misverstand dat Nederlandstalige auteurs geen toneel zouden kunnen schrijven.

De groep heeft zeven schrijvers gevraagd een eenakter te schrijven, niet langer dan twintig minuten met als enige restrictie dat het geen monoloog mocht zijn. De opvoering van *Stuk voor stuk*, zoals de overkoepelende titel luidt, logenstraft dat oude misverstand. De avond is uitbundig, vrolijk, geëngageerd, snijdt grote thema's aan, gaat over het coronavirus, liefde en dood, verkleedpartijen en misverstanden, over Rutte die niet bij naam genoemd wordt en Poetin die wel bij naam genoemd wordt.

Schrijver Arie Storm zet in de eerste eenakter de toon, en hiermee is de toneelavond voortreffelijk geopend. *De Dostojevski van de polder* heet zijn stuk, waarin een schrijver die thuis aan een nieuwe roman werkt naar buiten staart en bedenkt dat het 'virus buiten iedereen binnenhoudt'. Zijn dochter volgt een college over Italiaanse renaissanceschilders en zijn vrouw zorgt voor koffie. Onophoudelijk gaat de schrijver een literaire discussie aan, waarin vooral de Russische schrijvers het moeten ontgelden: onleesbaar allemaal, die Tsjechov, Poesjkin, Dostojevski, Nabokov, Tolstoi.

Opeens dreunt een lijk het trappenhuis binnen, met alle consternatie van dien, Rechercheur erbij. Met hem gaat de schrijver opnieuw de literaire discussie aan. De dochter heeft het allemaal duizend keer gehoord en houdt haar schrift open, waarop met koeienletters staat 'Literaire discussie'. Wat blijkt: de dode, kale man is niemand minder dan Pieter Waterdrinker met wie de schrijver wil afrekenen, want er is tussen beiden eens een literaire twist voorgevallen, en zoiets moet wel eindigen met de dood, dat hoort in de ernstig te nemen literatuur. Het is ook allemaal fictie, verweert de schrijver zich. Maar dat de veelal in Rusland verblijvende auteur, deze Dostojevski van de polder, een vechtpartij heeft uitgelokt met het hoofdpersonage is vast geen fictie. Hoe dan ook, de schrijver en zijn vrouw worden briljant vertolkt door Patrick Duijtshoff en Rosa Asbreuk. Deze trefzekere vereffening in het literaire milieu is Storm wel toevertrouwd.

Met deze op Rusland georiënteerde, schitterende eenakter van Storm lijkt de toon gezet voor een avond waarin Rusland en de reptielse geest van Poetin, die graag leugenachtige politici ontvangt op zijn datsja (Halbe Zijlstra!), een subtiele hoofdrol spelen. Ook in het laatste stuk, *De Rusofoob* van Tom Hofland krijgen we een onweerstaanbare inkijk in het konkelen van machthebbers. Een verlegen, werkeloze trompettist is beland op een Russisch feest waar hij zich als Rus moet voordoen. Hij drinkt wodka, betoogt dat de Russen voor zeventig procent uit crème fraîche bestaan, voor de rest uit water. Een Russische malafide vastgoedhandelaar ziet in hem een bondgenoot de Drentse hunebedden en zelfs heel Meppel op te kopen om aan de noodlijdende woningmarkt te voldoen. De grootste angst van het westen zijn de reptielen, betoogt de trompettist. Kijk maar eens, het vliegtuig dat zich in het World Trade Center boorde, was afgeladen met reptielen. De Russen, dat zijn reptielen. In het allerlaatste beeld zien we het portret van Poetin met zijn ogen zo uitgelicht, dat hij een reptiel lijkt.

Tussen het toneelwerk van Arie Storm en Tom Hofland in, als de ijzersterke hoekstenen van de avond, krijgt het publiek een even rijkgeschakeerde als uitbundige theateravond. Met de tekst *Puntgaaf* van Don Duyns beklimmen we de ijzige piek van de Jungfrau waar alpinist Fred denkt de enige te zijn, maar hij vergist zich: in zijn dromen en wanen, die een beklimmer overvallen boven de vierduizend meter, ontmoet hij de dood en zijn vrouwelijke handlanger, een tweetal dat hij herkent van vroeger.

Ook in *Pakje voor...* van Gustaaf Peek spelen verwikkelingen rond dood en leven, ditmaal in het leven van een broer en zus, de cruciale rol: een pakketbezorger neemt een verregaande beslissing en doorbreekt welbewust hun isolement. Isolement is ook het thema van *Redding is nabij* van Jamal Ouariachi over vrienden die zich hebben verschanst in een bomvrije schuilkelder. Ze hebben zich, zwaar beneveld van de geestverruimende middelen, uit de wereld teruggetrokken en horen gevechtsvliegtuigen overkomen. Gaan ze dit overleven? De acteurs staan op wankele kisten en vertolken op Ouariachi's tekst een beklemmende claustrofobie.

Dichter Iduna Paalman met *Prikdienst* en toneel- en romanschrijver Marijke Schermer met *Het smalle pad door de waanzin* voltooien het zevenluik dat *Stuk voor stuk* vormt door in te zetten op de smalle rand tussen verbeelding en werkelijkheid. *Prikdienst* laat het lot van twee meisjes zien die het schoolplein moeten opruimen met grijpers. Ook twee klasgenoten zijn van de partij, en langzaam onthult zich een akelige situatie: de meisjes zijn het slachtoffer van hun seksuele avances.

Paalmans tekst toont fraai onderhuidse, nauwelijks te benoemen angsten. De tekst van Schermer gaat over de geheime wereld achter de schermen van de politiek, waar twee vrouwen – secretaresses van de politicus Den Ouden – stille liefde voor elkaar koesteren. Schermer benadert dit onderwerp verstild en filosofisch, en daarom is het een klein mooi wonder dat de Theatertroep hieraan de sfeer van vaudeville weet te geven, ernstige vaudeville in dit geval.

De Theatertroep plaatst zich met *Stuk voor stuk* in nóg een traditie, namelijk om de Nederlandse toneelschrijfkunst te bevorderen. Enkele decennia en vele Kunstenplannen terug was dat zelfs een plicht van de grote gezelschappen. Theater van het Oosten onder artistieke leiding van Agaath Witteman is daarvan een goed voorbeeld, evenals Het Toneel Speelt van Hans Croiset en Ronald Klamer. Maar deze traditie is helaas zo goed als weg en er is nauwelijks een groot gezelschap dat romanciers en dichters uitnodigt tot het schrijven van een toneelstuk om zo de kloof tussen literatuur en toneel te overbruggen.

Met de opvoering van *Stuk voor stuk* is dat nu veranderd. Hoe uiteenlopend de teksten ook zijn, geschreven op verzoek en op eindredactie van Josje Kraamer (redacteur bij uitgeverij Querido) en Don Duyns, toch is de dramaturgische eenheid opvallend. Om nog even bij vaudeville te blijven: op het podium staan zeven grote kisten, met daarop de auteursnamen. Als de acteurs de kisten openklappen, begeleid door een korte roffel geweldige jazz, dan begint het stuk van de betreffende auteur. Daarna gaat de kist weer dicht. Dat is het échte theatermaken: spelen als rondreizende troubadours, de saltimbanken van vroeger.

De zeven eenakters in Stuk voor Stuk zijn goed voor een avond heerlijk theater

De Volkskrant
Karin Veraart
****
27 september 2021

Per avond besluiten de spelers wat ze willen doen: een deel of het hele stuk

Een literaire discussie (met een lijk in de gang tot mogelijk gevolg), een broeierige avond onder het toeziend oog van de minister van Volksgezondheid, een bezorger die zijn pakje maar niet kwijt kan, vrienden die hun heil zoeken in een schuilkelder, een alpinist die op een bergtop een vreemd duo ontmoet, twee tienermeisjes die hun grenzen leren bewaken en een vrij bekende volksmenner die op een neppe Rus stuit.

Zeven eenakters, goed voor een avond heerlijk theater, dat is *Stuk voor stuk* van De Theatertroep, het zevenkoppige gezelschap dat het vaudevillegenre in ere houdt. Ze gaven zeven schrijvers de opdracht een stuk te schrijven van tussen de 10 en 20 minuten, met minimaal twee personages. Het werd een fraai amalgaam van verhalen, heel uiteenlopend uiteraard, met toch een aantal raakpunten – verwijzingen naar de actualiteit, maar hier en daar ook naar Russische sferen (van literaire reuzen en minkukels tot Poetin en zure room).

Per avond besluiten de spelers wat ze willen doen, een deel of het hele *Stuk voor stuk* (De Nieuwe Toneelbibliotheek, redactie Josje Kraamer (Querido) en Don Duyns). Op de première zagen we de complete reeks aan ons voorbijtrekken, in snel tempo en met die sterke timing en humor die De Theatertroep eigen is. Iedere eenakter heeft zijn eigen kist met attributen: openmaken/uitklappen en gáán.

Startstuk was het fijn absurdistische *De Dostojevski van de polder* van Arie Storm, over een schrijver die – in coronatijden opgehokt met vrouw en dochter in een krap appartement – in het trappenhuis een dode collega ontwaart. Werk van Marijke Schermer, Gustaaf Peek, Jamal Ouariachi, Don Duyns en Iduna Paalman leidde naar de onstuimige apotheose: *De Rusofoob* van Tom Hofland. Een feestje.